

(पान सहावरून)

पहिल्या पंचवार्षिक विश्वस्त मंडळाची स्थापना झाली. समर्थ साहित्याच्या १७ सीडींचा अमूल्य ठेवा अभ्यासण्यासाठी टाकळीच्या मठात समर्थ भक्त, जिज्ञासू अभ्यासकांना विनामूल्य उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. त्यासाठी स्वतंत्र कक्ष, संगणक, लॅपटॉप या सुविधा केल्या जातील. ३५०० पृष्ठांची मुद्रीत प्रत विक्रीसाठी ठेवली जाईल.

सन १६०८ मध्ये रामदास स्वामींचा जन्म जांब या गावी झाला. वयाच्या बाराव्या वर्षी त्यांचा विवाह ठरला. त्यावेळी लग्न मंडपात 'सावधान' हे शब्द कानी पडताच त्यांनी बोहल्यावरून पलायन केले ते थेट नाशिकला आले. जवळच्या आगरटाकळी येथील निसर्गरम्य परिसर आवडल्याने तेथेच रहाणे त्यांनी पसंत केले. समोर असलेल्या गोदावरी-नंदिनी नद्यांच्या संगमात पवित्र जलामध्ये उभे राहून समर्थ रामदास स्वामींनी 'श्रीराम जय राम जय जय राम' हा जप केला. तब्बल १२ वर्षे त्यांची ही तपश्चर्या सुरू होती. सूर्योदयापासून दुपारी सूर्य डोक्यावर येईपर्यंत त्यांची जपसाधना सुरू असायची.

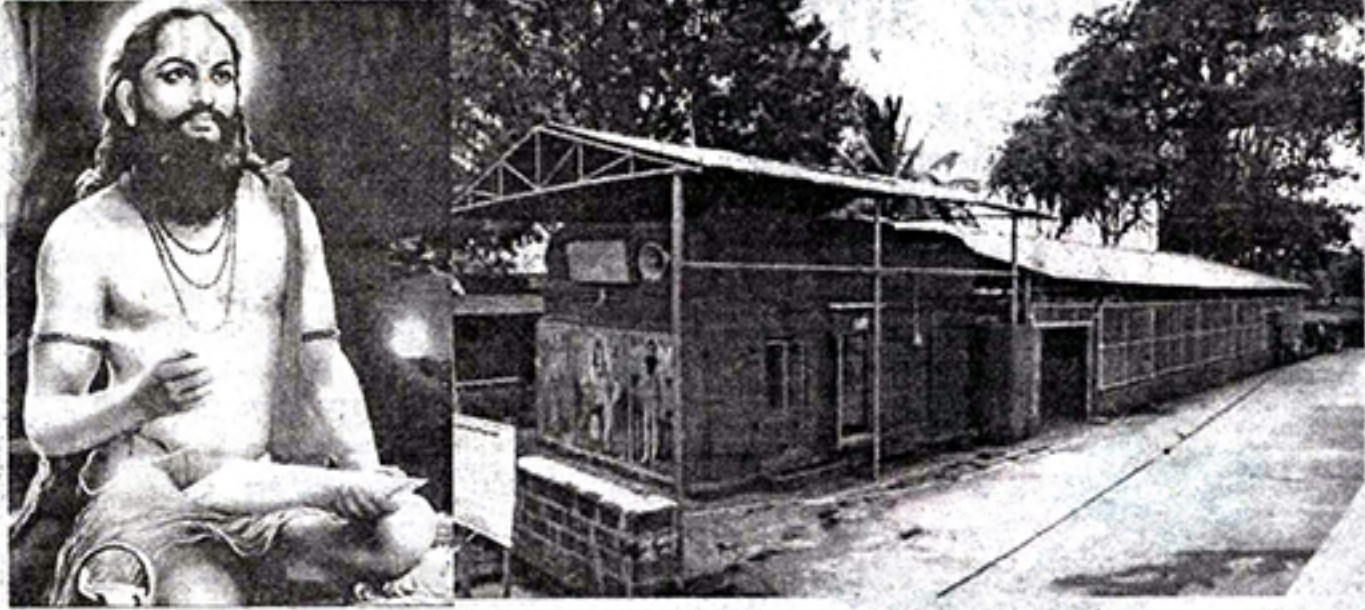
प्रत्यक्ष मास्तीरायांनी समर्थांना दर्शन देऊन अलिंगन दिले. यावेळी तेरा श्लोक समर्थ रामदास स्वामींच्या मुखातून बाहेर पडले. ते श्लोक म्हणजेच 'भीमरूपी मास्ती स्तोत्र'. पुढील फलश्रुतीचे चार श्लोक मास्तीरायांनीच समर्थांना सांगितल्याचे मानले जाते. त्याच काळात टाकळी येथे राहणारे कुलकर्णी नावाच्या गृहस्थांचे निघन झाले. त्यांची पत्नी सती जाण्यास निघाली असताना तिने समाधी अवस्थेत असणाऱ्या राम दास स्वामींचे दर्शन घेतले. यावेळी झालेल्या वांगड्यांच्या आवाजाने स्वामींच्या समाधीत खंड पडला. त्यांच्या तोंडून 'सौभाग्यवती भव' असा आशिर्वाद आला. दिलेल्या वचनाला जागण्यासाठी मृत कुलकर्णींच्या मुखात गोदाजल घातले आणि रामनामाचा जप केला. कुलकर्णी जिवंत झाले. रामदास स्वामींनी या दाम्पत्याला अष्टपुत्र होतील असा आशिर्वाद दिला. त्यांना दहा अपत्ये झाली. त्यामुळे कुलकर्ण्यांचे 'दशपुत्रे' झाले. पहिला मुलगा त्यांनी देशसेवेसाठी रामदास स्वामींना अर्पण केला. त्याचे नाव उध्दव स्वामी. ते टाकळी मठाचे प्रमुख झाले.

टाकळी येथील वास्तव्यात समर्थ रामदास स्वामींनी स्वहस्ते संस्कृतमध्ये वाल्मिकी रामायण लिहिले. हे हस्तलिखित आजही जतन करून ठेवण्यात आले आहे. इ.स. १६२० ते १६३३ या काळात बाल्यावस्था ते तारुण्यात पदार्पण करताना गोदाकाठी वाल्मिकी रामायणाचे अध्ययन केले. १६२२ मध्ये १४ वर्षांच्या रामदासांनी वाल्मिकी रामायणातील 'बालकांड' लिहून पूर्ण केले. नंतर अयोध्या,

अरण्य, किष्किंधा व सुंदरकांड अशी एकूण पाच कांड १६२४ पर्यंत लिहिली. युध्द व उत्तरकांड सातान्याजवळच्या मसूर आश्रमात लिहिली. समर्थ रामदास स्वामींचे हे स्वलिखित रामायण तब्बल ३१४ वर्षे बीडच्या मठात अज्ञात अवस्थेत होते.

सुधीर शिरवाडकर, अॅड. दिलीप कैचे, ज्योतीराव खेरनार, वास्तुविशारद प्रकाश पवार, अॅड. विजया माहेश्वरी यांचे विश्वस्त मंडळ मंदिर जीर्णोद्धार हे व परिसर विकासाची योजना राबवित आहेत. समर्थ रामदास स्वामींचे संगमावर

समर्थ वाङ्मयाचे चिरंतन जतन

त्याचा शोध १९३५ मध्ये 'विदर्भाचे टिळक' म्हणून ओळखले जाणारे शंकराचार्य उर्फ नानसाहेब देव यांनी लावला. समर्थांचे हे रामायण धुळ्यातील वाग्देवता मंदिरात सुरक्षित आहे. ८१ वर्षांनंतर हा ठेवा समर्थ भक्तांसमोर येत आहे.

बालकांड २८५० श्लोक, अयोध्या ३९६० श्लोक, ४१७० श्लोक, किष्किंधा ४१५० श्लोक, युध्द २०४५ श्लोक, सुंदरकांड २९२५ श्लोक व उत्तरकांड ४५०० श्लोक असे सात कांडांमध्ये मिळून २४ हजार ६०० श्लोक रामदास स्वामींनी लिहिले. त्यांची एकूण पृष्ठसंख्या १८२० आहे. या सर्व ग्रंथसंपदेचे वाग्देवता मंदिराचे शरद कुबेर यांनी जतन (रिस्टोरेशन) केले असून डिजिटलायझेशनही करण्यात आले आहे. बालकांडातील मूळ संस्कृत श्लोकांचा मराठी व इंग्रजी अनुवादही करण्यात आला आहे.

सन १६३३ च्या हनुमान जयंतीला टाकळी येथील मठात समर्थ रामदास स्वामींनी स्वहस्ते पहिल्या गोमय मास्तीची स्थापना केली. हेच श्री मास्ती देवस्थान आणि राष्ट्रसंत श्री समर्थ रामदास स्वामी मठ टाकळी येथे उभे आहे. सध्या जिल्हा न्यायाधिश एन. के. ब्रह्मे पदसिध्द अध्यक्ष आहेत.

भव्य स्मारक, मंदिर परिसर विकास, नंदिनी नदीवर घाट व सांडवा बांधणे, उद्याननिर्मिती व सुशोभीकरण, साईट व साऊंड सिस्टिमद्वारे दृकश्राव्य शो तयार करणे यासाठी महाराष्ट्र शासनाने ५ कोटी रुपयांचा निधी द्यावा अशी मागणी आहे.

या संदर्भात मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस तसेच आ. देवयानी फरांदे, पालकमंत्री गिरीश महाजन, पर्यटनमंत्री राम शिंदे यांच्याशी विश्वस्त मंडळाने पत्रव्यवहार केला असून देवस्थानला पर्यटन स्थळाचा दर्जा मिळावा यासाठीही प्रयत्न सुरू आहेत. या सर्व कामाचा आराखडा तयार आहे. देवस्थानच्या अंदाजे ३०० एकर जमिनीचे गैरव्यवहार रोखण्यासाठीही विश्वस्त कटिबध्द आहेत. कन्याकुमारी येथे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे विवेकानंद स्मारक आहे. गुजरातमध्ये सरदार वल्लभाई पटेल यांचा भव्य पुतळा उभारण्यात येत आहे. लवकरच पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या हस्ते अरबी समुद्रात मुंबईजवळ छत्रपती शिवरायांच्या पुतळ्याचे भूमिपूज-होणार आहे. तसेच राष्ट्रसंत समर्थ रामदास स्वामींचे त्यांच्य प्रखर कार्यांनुषंग उचित स्मारक टाकळी येथे व्हावे ही सार्थभक्तांचीही इच्छा आहे.